

τῶν ναυαγίων καὶ τῶν νεκρῶν, ἔφθασαν εἰς Λευκίαν, ὅπου ἦσαν ἐσκηνωμένοι οἱ Κερκυραῖοι οἵτινες ἐνόμισαν κατὰ πρῶτον αὐτὰς ἐχθρικός.

Τὴν ἐπαύριον αἱ τριάκοντα αὐταὶ τριήρεις ἐνωθεῖσαι μετὰ τῶν Κερκυραίων ἐπλευσαν πρὸς τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα ὅπου ἦσαν προσωρμισμένοι οἱ Κορίνθιοι, οἵτινες καθελκύσαντες τὰς τριήρεις αὐτῶν παρετάχθησαν εἰς μάχην. Δὲν ἐπεθύμουν ἡ ἀρχίσωσι αὐτοὶ πρῶτοι τὴν μάχην ἢ διότι εἶδον τὰς Ἀθηναϊκὰς τριήρεις, ἢ διότι ἐφοβούντο τοὺς ἐν τοῖς πλοίοις αἰχμαλώτους. Ἄλλως τε οἱ Κορίνθιοι ἐπεθύμουν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ ἴδια, ἀλλ' ἐφοβούντο μήπως ἐμποδισθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, θεωρούντων ἴσως λελυμένας τὰς συνθήκας ἀφοῦ εἶχον ἔλθει εἰς χεῖρας. Ἐπεμψαν λοιπὸν πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἄνευ κήρυκος οἵτινες εἶπον τὰ ἑξῆς. «Μεγάλην ἀδικίαν διαπράττετε, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου, παραβιάζοντες τὰς σπονδὰς καὶ ἐμποδίζοντες ἡμᾶς διὰ τῶν ὅπλων σας νὰ ἐκδικηθῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν». Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀπήντησαν. «Οὐτὲ τοῦ πολέμου ἀρχόμεθα, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν. Κατήλθομεν ἐνταῦθα μόνον πρὸς ἀντίληψιν τῶν συμμάχων ἡμῶν Κερκυραίων. Τότε μόνον θέλομεν ἱπτεθῇ καθ' ὑμῶν ὅτε πλεύσετε ἢ κατὰ τῆς Κερκύρας ἢ κατὰ τῶν συμμάχων αὐτῆς. (1)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΟΜΠΡΟΣ.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ.

(Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς ἐπὶ διατριβῆς
πρὸς τὸν Σεβασμώτατον ***)

ὑπὸ Ἰωάννου Γ. Χρυσοβέργου.

Α'. Ὁ πρὸς ἀπόδειξιν ἀληθείας τινὸς αὐθαίρετος ἢ ἐπακτὸς ὅρκος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κλητοῖς (4) Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι δὲν ἀπαγορεύετο, διὰ τοῦτο εὐρίσκωμεν παρὰ μὲν τῷ Ἰσοκράτει τὰ ἑξῆς δύο.

1. Πρῶτον μὲν οὖν εὐδέσθαι - τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν - ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημείον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. (2)

Π. Ὁρκὸν ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σαυτὸν αἰτίας αἰσχροῦς ἀπολύων ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. (3) Μόνον οὖν πρὸς ἀποφυγὴν μομφῆς φιλοχρηματίας ἢ ἐπιπορκίας ἀπαγορεύεται καὶ αὕτη ἡ εὐορκία ὅθεν ὁ αὐτὸς Ἰσοκράτης ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προσθέτει καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἔνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὁμώσης μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλης· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιπορκεῖν τοῖς δὲ φιλοχρηματικῶς ἔχειν.» (4).

Β'. Ἐν δὲ τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ

1. Ἡ λέξις διαθήκη, οἷον ἀνίστημι τὴν διαθήκην μου ἵστημι τὴν διαθήκην μου, διατίθεμαι τὴν διαθήκην μου ταύτην ἐστὶ τῷ ὁμνέειν. (5) «Κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα, λέγει Κύριος... ἢ μὴν εὐλογῶν εὐλογῆσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου κτλ. (6).

Π. Ῥητῶς ἐπιβιβάζεται ὅρκος εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας οἷον «προσελεύσεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ὁμείγεται ἢ μὴν, κτλ. (7) Ὁρκὸς ἔσται τοῦ θεοῦ ἀναμέσον ἀμφοτέρων κτλ.

ΠΙ. Τὸ ἐν τῷ Δεκαλόγῳ (8) «οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ» κτλ. δὲν ἀπαγορεύει τὸν ὅρκον ἀλλὰ τὴν ἐπιπορκίαν ὡς ἐρμηνεύεται σαφῶς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. (9) «Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις οὐκ ἐπιπορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου» κτλ. καὶ εἰς τὸ Λευϊτικὸν (10) λέγεται «Καὶ οὐκ ὁμείψῃς τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδικίᾳ καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ὑμῶν καὶ εἰς τοὺς Ἀριθμοὺς (11) ἄνθρωπος... ὃς ἂν ὁμώσῃ ὅρκον, οὐ βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ. (12).

Γ'. Τῆς ἀκραφνοῦς ἠθικῆς ἀξίωμα ἐστίν, οὐδέποτε νὰ καταφεύγῃ τις διὰ πίστωσιν τῶν λόγων του εἰς τὸν ὅρκον, ἀλλ' ἐχέγγυον αὐτῶν νὰ ἔχῃ τὸ ναὶ καὶ οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἐν Εὐαγγελίοις (13) λέγεται. «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμῶσαι ὅλως... ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ, ναὶ, οὐ, οὐ» (14) ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα δὲν ἀπαγορεύεται ὁ ὅρκος ἀλλ' ὁ τύπος παραδείγματος χάριν, ἀντὶ νὰ ὁμώσῃ τις εἰς τὸν θεόν, εἰς τὸν οὐρανόν, κτλ. μεταχειρίζεται

(3) Πρὸς Δημόν. δ'. 23 e. (4) Αὐτόθι. (5) Γένεσις Θ'. 9 καὶ ἐφεξῆς. 1E'. 18 1Z'. 11. 43. 14. 19. 21. παράβαλε KB'. 46. 17. (6) Βλέπε Δευτερονόμιον. 10'. 8 καὶ ΚΣΤ'. 3. (7) Ἐξόδος KB'. 8 παράβαλε 9 καὶ 10. (8) Ἐξόδος Κ'. 7. παράβαλε Δευτερονόμιον Ε'. 11. (9) Κατὰ Ματθαῖον Ε'. 33. (10) Λευϊτικὸν 10'. 12. (11) Ἀριθμοὺς Α'. 2. (12) Βλέπε καὶ Δευτερονόμιον Ε'. 11. xγ'. 23. (13) Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον Ε'. 34. (14) Παράβαλε ἐπιστολὴν Ἰακώβ Ε'. 12.

(1) Θουκυδ. Βιβλ. Α. παρ. 53.

(4) 1. Κορινθ. Α' 24. (2) Πρὸς Δημόν. δ'. 43 d.

τύπον ὄρκου τὸ καὶ καὶ τὸ οὐ σημειωτέον περι-
πλέον ὅτι ἡ λέξις λόγος εἰς τὸ ἀνωτέρω «ἔστω
δὲ ὁ λόγος ὑμῶν» ταυτίζεται πρὸς τὸ ὄρκος ὡς
ἐμπεδοῦται ἐκ τοῦ ἐξῆς· «ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα
διαθήκης αὐτοῦ, λόγου οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας
»γενεάς· ὃν διέθετο τῷ Ἀβραάμ, καὶ τοῦ ὄρκου
»αὐτοῦ τῷ Ἰσαάκ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν τῷ Ἰακώβ
»εἰς πρόσταγμα καὶ τῷ Ἰσραὴλ εἰς διαθήκην αἰώ-
»νιον λέγων σοὶ δώσω τὴν γῆν Χαναάν, κτλ. (15)

Δ'. Τὸ ἴδιον ἀναφέρει καὶ ὁ Λουκᾶς (46) «μνη-
σθῆναι διαθήκης ἀγίας αὐτοῦ, ὄρκον, ὃν ὥμοσε
πρὸς Ἀβραάμ τὸν Πατέρα ἡμῶν τοῦ δοῦναι ἡμῖν»
κτλ. καὶ εἰς τὰς Πράξεις (17) «Προφήτης οὖν ὑ-
πάρχων (ὁ Δαυὶδ) καὶ εἰδὼς ὅτι ὅραφ ὥμοσεν αὐ-
τῷ ὁ Θεός, ἐκ καρποῦ τῆς σπύρας αὐτοῦ κτλ.
(18), καὶ, «καθὼς δὲ ἡγγίζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγ-
γελίας, ἥς ὥμοσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ» κτλ. (19)
«Τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγελιάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ
κατ' οὐδενὸς εἶχε μεζόνος ὁμόσας, ὥμοσε καθ'
ἑαυτοῦ λέγων ἡ μὴν εὐλογῶν» κτλ. (20) καὶ ὥ-
μοσε Κύριος· καὶ οὐ μεταμεληθήσεται» κτλ. (21).

Ταῦτα ἔστωσαν πρὸς γινῶσιν τινὸς Σεβασμιω-
τάτου ἐν τινι συνκναστροφῇ τάναντία διίσχυρι-
ζομένου καὶ ὀργιζομένου σφόδρα κατ' ἐμοῦ ὡς
ἀντιλέγοντος· ἐγὼ, φίλε ἀναγνώστα, ἐνθυμηθεὶς
τὸ Θουκυδίδειον, «καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνο-
μεν, τοῖς δὲ μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ
αἰσχρὸν παραβιάσασθαι τὴν τούτων μετριότη-
τα» (22) τότε μὲν ἐσιώπησα, εἴτα δὲ ἐπιστολὴν
τὸ δίκαιον ἐκτιθεὶς καὶ ἐκτυλίσσω ἐν αὐτῇ πρὸς
αὐτὸν ἐπεψάμην.

Τῇ 31 Ἰουλίου 1865.

(15) Ψαλμὸς 104.8—12 καὶ 42.

(16) Α'. 72—74. (17) Β'. 30 Παράβ. 2 Σαμουὴλ
ζ'. 17, 1. Χρονικῶν κβ'. 40 καὶ ψαλμ. 122. 41.
(18) Πράξ. γ'. 34. 2 Σαμουὴλ ζ'. 12. 1 Χρονικῶν κβ'.
10 καὶ ψαλμ. 41. 2. (19) Πράξ. ζ'. 17. Ἔξοδος α'. 7
κτλ. Παράβαλε ἐπιστολὴν πρὸς Ἑβραίους τοῦ Παύλου Γ'
48 (Αριθ. ιδ'. 30 καὶ Δευτερον. α'. 34, 35) καὶ Δ'. 3
(ψαλμὸς 95. 11). (20) Πρὸς Ἑβραίους ε'. 43 καὶ 46—20
παράβαλε ἔξοδον κβ. 44. (21) Ψαλμὸς 110. 4. (22) Θου-
κυδ. Β. 2. Α'. 38.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

* Ἡ καθολικὴ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία σύγκειται ἐξ
439 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, κυβερνᾶται ὑπὸ
ἐβδομήκοντα καρδινάλιων, λεγομένων καὶ περι-
κλήτων τῆς ἐκκλησίας, εἰς μνήμην τῶν ἐβδομή-
κοντα ἀποστόλων. Ὁ καρδινάλιος ἐπίσκοπος τῆς
Ῥώμης, λεγόμενος προσάτι καὶ ἐπίτροπος τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἅγιος πατήρ ἢ πάπας, εἶναι περιβε-
βλημένος ἐξουσίαν ἀπεριόριστον ἐπὶ τοῦ πνεύμα-
τος τῶν 439 ἑκατομμυρίων καθολικῶν. Οἱ καρ-
δινάλιοι διορίζονται ὑπὸ τοῦ πάπα, ὁ δὲ πάπας
ὑπὸ τῶν καρδινάλιων καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκ-
κλογῆς του καθίσταται ἀναμάρτητος, κατὰ τὴν
γνώμην τῶν καθολικῶν. Ἡ ἰσχύς τοῦ πάπα ἔλα-
βεν ἰδίως ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Πιπίνου τοῦ Μικροῦ καὶ
Καρόλου τοῦ Μεγάλου οἵτινες ἐδῶρσαν αὐτῷ
πολλὰς καὶ μεγάλας γαίας.

* Παρὰ τοῖς καθολικοῖς ὅταν τις θέλῃ ν' ἀπο-
κληρώσῃ τὴν οἰκογένειάν του, ἀφίνει τὴν περιου-
σίαν του εἰς τὸν πάπαν καὶ τοιοῦτοτρόπως δὲν
δικαιοῦνται οἱ συγγενεῖς νὰ ῥίψωσι τὴν διαθήκην
τοῦ ἀποθανόντος. Ὁ πάπας σήμερον εἶναι κύριος
τεσσαράκοντα δισεκατομμυρίων στρεμμάτων γῆς
καὶ βασιλεὺς ἐπὶ τριῶν ἑκατομμυρίων ἐκκλῆτων εἰκοσι
τεσσάρων χιλιάδων καὶ ἑξακοσίων ἐξήκοντα ὀκτὼ
ἀνθρώπων, οἵτινες κραυγάζουν καὶ μεμφιμοιοῦν
ἀκκαπακύτως κατ' αὐτοῦ.

* Ἰταλὸς τις ἔγραψε τὰ ἐξῆς εἰρωνευόμενος
τοὺς εὐγενεῖς. «Ὅτι· ἡξεῦραι ἂν δὲν εὐρεθῇ ποτε
μικροσκοπίον τόσον ἐντελές, ὥστε ν' ἀνακαλύψῃ
ἐντὸς τοῦ αἵματος σφαιρίδια εὐγενείας.

* Φρειδερίκος ὁ μέγας· βουλόμενος ν' ἀποκτήσῃ
καλοὺς στρατιώτας ἐρρόντιζε νὰ νυμφεῖται ἄνδρας
ἐξ ποδῶν ἀναστήματος μετὰ γυναικῶν πέντε καὶ
ἡμίσεως καὶ ἐκ τῶν γιγάντων τούτων ἐσχημάτι-
ζε τάγματα ἐπιλέκτων.

* Ὁ Ἀβὸν ὀμιλῶν περὶ τῶν εὐγενῶν τῆς Ῥώ-
μης λέγει· «Οἱ κτείρατε αὐτοὺς ἂν θέλητε ἀλλὰ μὴ
ρίψετε κατ' αὐτῶν λίθον. Εἶναι τοιοῦτοι ὅποιοι
ἡ ἀνατροπὴ τοὺς ἔκρυπεν. Ἰδοὺ τὰ τέκνα τῶν βα-
δίζοντα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἱπποδρομίου μεταξὺ δύο Ἰη-
σουϊτῶν. Τὰ παιδιὰ ταῦτα 6 ἕως 40 ἐτῶν ἡλι-
κίας, ὠραῖα ὡς ἔρωτες, ἂν καὶ μέλαινα ἔχοντα τὰ
ἐνδύματα καὶ τοὺς λαίμοδετας λευκοὺς, ὅλα ὁ-
μοιομόρφως θέλουν μεγαλῶσαι ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ